

Plan (Samen)werken aan duurzame zorg! Vergroten van de instroom

Dit plan is in goede samenspraak met de VO-Raad en de MBO Raad tot stand gekomen. Beide Raden (bij de MBO Raad in het bijzonder de Bedrijfstakgroep Zorg, Welzijn en Sport) steunen het plan en de daarin vervatte subsidieaanvraag en zullen – mits middelen worden verstrekt – graag aan de realisatie ervan bijdragen.

Plan (Samen)werken aan duurzame zorg! Vergroten van de instroom

De inzet: Samen bevorderen van een bewuste keuze voor Zorg & Welzijn en 10% meer doorstroom naar het mbo zorg/welzijn vanuit alle vmbo-opleidingen

De uitdaging

Om kwalitatief goede zorg te kunnen bieden bij een almaar groeiende en, -zoals de huidige coronacrisis leert-, soms acute en snel uitbreidende zorgvraag, zijn er veel meer mensen nodig, die (blijvend) kiezen voor een baan in de zorg.

Een uitdagende ambitie, die vraagt om een brede inzet en samenwerking tussen landelijke en regionale partijen betrokken bij opleiden en werken in de zorg: om meer (jonge) mensen duurzaam te laten kiezen voor de zorg, om het onderwijs en werkveld samen te laten werken aan innovaties in (het leren voor) de zorg en om werkenden voor de zorg te behouden.

De zorg is ook onze zorg

Het actieprogramma 'Werken in de zorg' vormde tijdens de vorige kabinetsperiode het kader voor landelijke en regionale initiatieven en activiteiten om personeelstekorten in de zorg terug te dringen. De rol en bijdrage die het vmbo daarin kan leveren is tot dusverre nog steeds onderbelicht gebleven. Dat is opmerkelijk vanuit de gedachte dat het vmbo de basis vormt van de beroepskolom en daarmee het startpunt (voor de keuze) van een (beroeps)loopbaan.

- ✓ In 2019/20 telt het vmbo in de beroepsgerichte leerwegen 119.000 leerlingen in 10 profielen; met de theoretische leerweg (mavo) erbij ruim 200.000 leerlingen in leerjaar 3 en 4. Die aantallen gaan de komende jaren verder teruglopen.
- ✓ Het aandeel leerlingen in de beroepsgerichte leerwegen dat voor het profiel Zorg & Welzijn kiest blijft met 1 op de 4 leerlingen nagenoeg constant. In aantallen gaat het om ruim 25.000 leerlingen. In de TL (mavo) is het aandeel leerlingen met een zorgprofiel nu ruim 1 op de 4, bijna 21.000 leerlingen in getal.
- ✓ Er komt een nieuwe GL/TL leerweg met een praktijkcomponent, die opleidt voor doorstroom naar mbo niveau 4. Door toevoeging van het praktijkgericht programma wordt de kans op een bewuste keuze voor de sector vergroot.
- ✓ Van de vmbo-leerlingen met het profiel Zorg & Welzijn in een beroepsgerichte leerweg stroomt in 2019/20 ruim de helft door naar een opleiding Zorg & Welzijn binnen het mbo, bijna 7000 jongeren.
- ✓ Van alle TL-leerlingen in 2020 leert bijna 1 op 4 (25%) verder aan een mbo-opleiding Zorg & Welzijn, meestal op mbo niveau 4.

Er is dus noodzaak én ruimte om aandacht te houden voor de initiële opleiding als basis voor instroom in de zorg en voor vergroting van het aantal VMBO leerlingen dat kiest voor een MBO zorg/welzijnopleiding. Vmbo-ers vervolgen vaak hun opleiding in het mbo en komen vervolgens op de arbeidsmarkt of leren door in het hbo. Duurzaam veranderen begint aan

de basis. Slimme oplossingen ten aanzien van leren/opleiden (cross-overs) en werken lukken alleen via duurzame samenwerking van alle relevante betrokkenen. Vandaar onze ambitie:

Het Platform VMBO Zorg & Welzijn¹ wil zich, samen met alle zorg/welzijnbranches, het mbo en partners in de regio, inzetten om een bewuste keuze voor Zorg & Welzijn en doorstroom naar het mbo vanuit alle vmbo-opleidingen met tenminste 10% te bevorderen. De doorstroom is daarmee dan vergelijkbaar met de doorstroom in de Techniek die gemiddeld boven de 70 % ligt en in sommige regio's zelfs boven de 90 %.

De rol van het VMBO in haar enthousiasmering van leerlingen voor zorg/welzijn en daarmee aan toelevering voor het MBO is nog steeds onderbelicht. Met vertegenwoordigers van het Zorgpact, het Zorginstituut en beleidsmakers van het ministerie van OCW en VWS zijn sinds 2017 gesprekken gevoerd om de bijdrage van het vmbo aan een grotere instroom in de sector te verhelfen. Er zijn workshops gehouden en er heeft uitwisseling plaatsgevonden met RAAT (Regionale Actieplannen Aanpak Tekorten)-coördinatoren. Het Platform VMBO Zorg & Welzijn heeft samenwerkingsinitiatieven en goede voorbeelden² van succesvolle samenwerking verzameld en verspreid in het kader van het programma Sterk Beroepsonderwijs. Daarnaast organiseert het Platform werkbijeenkomsten voor docenten en leidinggevenden 'aan de slag met bouwstenen SBO binnen Zorg & Welzijn'. Het is duidelijk dat erkenning van en samenwerking tussen partners uit verschillende sectoren goede communicatie en veel kennisuitwisseling vraagt.

In de contacten met RegioPlus en VNO-NCW en MKB-Nederland is de potentie van het vmbo om een (grotere) bijdrage te leveren aan het personeelstekort in de zorg recent bevestigd. Waar nu de RAAT inspanningen vooral op het mbo en hbo gericht zijn, wil het Platform de regionale aanpak versterken door het vmbo als partner steviger te positioneren om met de bijdrage van het vmbo samen de schouders onder de zorg te kunnen zetten. Vmbo-ers stromen na hun opleiding immers door naar het mbo.

Kansen genoeg

Er liggen veel kansen en mogelijkheden voor gerichte en duurzame samenwerking tussen vmbo, mbo en instellingen in de regio. Kansen, waar het Platform op wil inzetten:

- ✓ Leerlabs voor leidinggevenden van het vmbo, mbo en werkveld inrichten om goede voorbeelden van samenwerking te verspreiden, kennisdeling te faciliteren en praktische ondersteuning te kunnen bieden;
- ✓ Een divers stage-aanbod realiseren voor leerlingen bij de diverse zorg/welzijn werkvelden;

---

¹ Het Platform VMBO Zorg & Welzijn, de netwerkorganisatie van vmbo-docenten van de beroepsgerichte vakken, vormt een schakel tussen werkveld, overheid en onderwijs. Bij het Platform zijn ruim 200 vmbo-scholen met het profiel Zorg & Welzijn aangesloten.

² Voorbeelden: <https://www.sterkberoepsonderwijs.nl/inspiratie/samenwerking-voor-een-kloppend-beeld-van-de-ouderenzorg>
<https://www.sterkberoepsonderwijs.nl/inspiratie/vakmanschapsroute-in-roosendaal>
<https://www.sterkberoepsonderwijs.nl/inspiratie/wijkleercentrum-in-het-oosten-van-het-land>
<https://www.sterkberoepsonderwijs.nl/inspiratie/verbinding-door-leerwerkplaatsen>

- ✓ Mogelijkheden voor het opdoen van echte praktijkervaringen in de zorg voor VMBO-leerlingen, in direct contact met de doelgroep, waardoor leerlingen vaak tot het besef komen dat het werk leuker is dan gedacht;
- ✓ Het koppelen van studenten van vmbo, mbo en hbo voor gezamenlijke opdrachten tijdens de opleiding;
- ✓ Het stimuleren van contacten tussen vmbo-, mbo-docenten en beroepsbeoefenaren in de zorg;
- ✓ Het bevorderen van de keuze voor beroepsgerichte keuzevakken van Zorg & Welzijn door leerlingen uit andere vmbo profielen;
- ✓ De drie actielijnen van het programma Werken in de zorg (Meer kiezen voor zorg, Beter leren in de zorg, Anders werken) vertalen naar het vmbo;
- ✓ Zorg & Welzijn stevig positioneren in het praktijkgericht programma van de nieuwe leerweg GL/TL en nauwgezet volgen van de 12 pilotscholen Zorg & Welzijn binnen nieuwe leerweg die in 2021/22 van start zijn gegaan;
- ✓ Met partners actueel lesmateriaal ontwikkelen voor loopbaanoriëntatie voor vmbo en LOB-activiteiten voor het primair onderwijs.
- ✓ Meer ruimte creëren voor het begeleiden van stagiaires binnen Zorg & welzijn
- ✓ Het bevorderen van het vinden van een stageplek binnen Zorg & Welzijn

Dit alles moet leiden naar meer en bewustere keuzes van leerlingen voor een vervolgstudie, baan in de zorg/welzijn sector en participatie op de arbeidsmarkt. Iedere leerling moet de kans krijgen zich te ontplooiën naar de eigen mogelijkheden en daar waardering voor te krijgen. Het is om leerlingen hun talenten te laten benutten, te doen waar ze goed in zijn en zich verder te ontwikkelen. En dat is gewoon goed voor onze samenleving: zo kan iedereen meedoen en stimuleren we kansengelijkheid door dit plan. Kansengelijkheid is in ieders belang!

Wat we daarvoor nodig hebben? Menskracht en middelen

Om die kansen te kunnen verzilveren en een goede bijdrage te leveren moet het vmbo steviger aangesloten zijn bij de bestaande landelijke en regionale initiatieven en is facilitering nodig.

Duurzame samenwerking heeft verbinders nodig, die ervoor zorgen dat in de regio afspraken tot stand komen en nageleefd worden. De ervaring leert dat structurele samenwerking tussen organisaties gebaat is bij oliemannetjes/-vrouwtjes die de samenwerking opzetten, bewaken en stimuleren/aanjagen, zodat samenwerking niet vrijblijvend wordt, de waan van de dag alle aandacht opslokt of bij het eerste zuchtje tegenwind het (samenwerkings)bijltje erbij neergegooid wordt.

Hoe gaan we dat organiseren? Het accent ligt op samenwerking in de regio, gericht op de landelijke doelstellingen: meer instroom, beter opleiden en anders werken in de zorg, met een beperkte landelijke coördinatie door een landelijk projectleider, ondersteund door een programmateam.

We beginnen met het in kaart brengen van de regionale structuren die er al zijn vanuit vmbo (STO³) en de werkgevers RegioPlus (14 werkgeversorganisaties en 28 arbeidsmarktregio's), om vervolgens op een STO-regio overstijgend niveau programma-managers aan te stellen, die in verbinding staan met de landelijk projectleider. Dat kunnen RAAT-coördinatoren zijn, maar ook coördinatoren uit het vmbo of mbo. Voor het vormgeven van initiatieven in de regio's door vmbo, mbo en zorg/welzijnsinstellingen is menskracht, organisatiekracht nodig. Deelnemende instellingen ontvangen middelen voor de uitvoering. Daarbij zijn we voor nu uitgegaan van vmbo- en mbo-docenten.

Tot slot worden middelen gevraagd voor promotiemateriaal, website, beschrijving van goede voorbeelden en regiobijeenkomsten.

In totaal omvat het gevraagde budget jaarlijks **€ 9.805.000,-** euro voor een periode van vier jaar. Dan moet dit structureel geregeld zijn.

Dit plan is in goede samenspraak met de VO-Raad en de MBO Raad tot stand gekomen. Beide Raden (bij de MBO Raad in het bijzonder de Bedrijfstakgroep Zorg, Welzijn en Sport) steunen het plan en de daarin vervatte subsidieaanvraag en zullen – mits middelen worden verstrekt – graag aan de realisatie ervan bijdragen.

- Van de vmbo-leerlingen met het profiel Zorg & Welzijn in een beroepsgerichte leerweg stroomde in 2019/20 ruim de helft door naar een opleiding Zorg & Welzijn binnen het mbo, bijna 7000 jongeren.
- Van alle TL-leerlingen leert bijna 1 op 4 (25%) verder aan een mbo-opleiding Zorg & Welzijn, meestal op mbo niveau 4.

Hoe zit het met leerlingen die vanuit Zorg en Welzijn doorstromen naar een andere sector?

In 2020 stroomde naast de 68% verwante doorstroom naar ZW, 21% van de vmbo ZW leerlingen door naar mbo Economie, 3% naar mbo Landbouw en 5% naar mbo Techniek. Blijft er nog 3% over die naar combinatie van sectoren is gegaan. De cijfers verschillen niet heel erg van die van voorgaande jaren.

---

³ STO = het programma Sterk Techniek Onderwijs

**A. Gevraagd jaarlijks budget voor een periode van 4 jaar
(Inclusief reiskosten en btw)**

	Personen	Uur per week	Aantal weken	Uurtarief	Totaal
<i>Op de deelnemende instellingen</i>					
VMBO-docenten	250	8	45	€ 65,- 0.2 fte p.p.	€ 5.850.000,-
MBO docenten	125	8	45	€ 65,- 0.2 fte p.p.	€ 2.925.000,-
<i>In de regio's</i>					
Regionale programma-managers	28 uitgaande van arbeids- marktregio's	8	45	€ 75,- 0.2 fte p.p.	€ 756.000,-
<i>Landelijke aansturing</i>					
Landelijke projectmanager	1	16	45	€ 125,-	€ 90.000,-
Programmateam	2	8	45	€ 75-	€ 54.000
Begeleidings-commissie	8	4	4x per jaar		€ 10.000,-
Website beheer, PR, beschrijving goede voorbeelden en kennisdeling (regionale bijeenkomsten)					€ 120.000,-
Totaal					€ 9.805.000,-
Totaal 4 jaar					€ 39.220.000,-

B. Wat zijn de beoogde resultaten na facilitering en de start met de uitvoering van dit plan?

Kalenderjaar 2023:

- Landelijk coördinatie (projectaansturing) is ingericht en operationeel, bestaande uit een projectmanager, programmteam en begeleidingscommissie;
- De regionale structuren vanuit het VMBO (STO) en werkgevers RegioPlus zijn in kaart gebracht;
- Per arbeidsmarkt-regio is er een regionale programma-manager Zorg en Welzijn aangesteld;
- Per regio is een regionaal projectplan opgesteld;
- De website en andere relevante kanalen op social media zijn operationeel;
- Er is op elke VMBO-school en het daarmee samenwerkende ROC iemand 1 dag per week vrijgemaakt die een start hebben gemaakt met het opzetten van een divers stage-/kennismakingsaanbod voor leerlingen bij de diverse zorg & welzijn werkvelden in de regio;
- In de nieuwe leerweg starten 7 nieuwe scholen met het praktijkgerichte programma Z&W, naast de 17 die reeds zijn gestart.
- Het VMBO raakt steviger aangesloten bij bestaande landelijke en regionale initiatieven.

Kalenderjaar 2024:

- Per regio is er minimaal 1 Leerlab voor leidinggevendenden van het VMBO, MBO en werkveld ingericht om goede voorbeelden van samenwerking te verspreiden, kennisdeling te faciliteren en praktische ondersteuning te kunnen bieden;
- Er is een start gemaakt met het koppelen van studenten van VMBO, MBO en HBO voor gezamenlijke opdrachten tijdens de opleiding;
- De aanzet is gedaan om samen met partners actueel lesmateriaal te ontwikkelen voor loopbaan oriëntatie voor het VMBO en Loopbaan en oriëntatie-activiteiten voor het primair onderwijs. De eerste concepten worden landelijk (in pilotvorm) uitgevoerd;
- Meer VMBO leerlingen vinden een stageplek binnen, maken op een goede wijze kennis met het werken in en bij Zorg & Welzijn-instellingen;
- De pilotscholen binnen het praktijkgerichte programma Z&W nauwgezet volgen en door evaluatie het programma Z&W steviger positioneren;
- Het VMBO is een volwaardig gesprekspartner binnen bestaande landelijke en regionale initiatieven.

Kalenderjaar 2025:

- Door de leerlabs is er een merkbare verbetering van contacten tussen VMBO-docenten, MBO-docenten en beroepsbeoefenaren in de zorg;
- Er is een divers stage/ kennismakingsaanbod gerealiseerd voor leerlingen bij de diverse zorg & welzijn werkvelden;

- Er ligt actueel lesmateriaal voor loopbaan oriëntatie in het VMBO en Loopbaan en oriëntatie activiteiten voor het primair onderwijs;
- Er ligt een kwalitatief goede basis, gedragen door het werkveld voor het praktijkgerichte programma Z&W in de nieuwe leerweg;
- Een toenemend aantal VMBO leerlingen vindt een stageplek binnen Zorg & Welzijn.

Kalenderjaar 2026:

- De doorstroom naar het MBO Zorg en Welzijn vanuit alle VMBO-opleidingen is met tenminste 10% toegenomen. De doorstroom is daarmee vergelijkbaar met de doorstroom in de techniek;
- Er zijn voldoende stageplekken/kennismakingsmogelijkheden binnen Zorg & Welzijn met voldoende ruimte voor begeleiders;
- Contacten tussen VMBO-docenten, MBO-docenten en beroepsbeoefenaren zijn vanzelfsprekend geworden en netwerken gecreëerd.